

OTROŠKA KNJIŽEVNOST LILE PRAP

Lilijana Praprotnik – Zupančič, bolj znana pod umetniškim imenom Lila Prap, je pomembna ustvarjalka avtorskih slikanic, ki je za svoja dela prejela številne domače in tuje nagrade s področja mladinske književnosti. Avtorica je doslej izdala enajst knjig za otroke, od tega dve ilustrirani knjigi in devet slikanic. V članku so predstavljena vsa avtoričina dela, ki so izšla v knjižni izdaji, niso pa posebej upoštewane objave v revijalnem tisku (večinoma so dela izhajala najprej v otroškem revijalnem tisku, nato so bila zbrana v knjižni obliki). Osnovna poetika Lile Prap temelji na besednih igrah, pri čemer avtorica namerno krši glasoslovne, oblikoslovne in/ali skladenjske jezikovne pravine. Poenostavljanje, a ne banalno, igrivost izrazja in nonsens, le-ta ustvarja razpoložnje komičnega, so tisti elementi avtoričine ustvarjalnosti, ki kažejo na duhovitost in kakovost njenih knjig. Odličnost njenih slikanic se kaže na jezikovni in likovni ravni, s čimer ustvarja avtorica kakovosten tip avtorske slikanice, namenjene otrokom v predbralnem in zgodnjem bralnem obdobju. Zaradi ciljne skupine bralcev/poslušalcev književnih del Lile Prap je utemeljena raba termina otroška književnost, ki je sestavni del mladinske književnosti, saj izbrani termin natančneje opredeljuje bralni razvoj otrok.

1 Biografija

Lilijana Praprotnik – Zupančič je bila rojena 28. 9. 1955 v Celju.¹ Po končani osnovni šoli in gimnaziji v Celju je študirala arhitekturo v Ljubljani, po izobrazbi je univerzitetna diplomirana inženirka arhitekture (diplomirala na FAGG, Oddelek za arhitekturo, Univerza v Ljubljani). Nekaj let je službovala v različnih birojih v Wiesbadnu in Celju, kjer se je ukvarjala s projektiranjem in urbanizmom, nato poučevala na Srednji gradbeni šoli v Celju, bila zaposlena v Gorenju na Oddelku za grafično oblikovanje. Od leta 1989 ima status svobodne umetnice na področju literarnega in likovnega ustvarjanja. Kot svobodna ustvarjalka se je sprva preživljala z manjšimi projekti, grafičnim oblikovanjem, s karikaturo in pisanjem ter z risanjem za otroke,² zadnja leta pa se posveča izključno ustvarjanju otroških avtorskih

¹ V članku uporabljamo avtoričino umetniško ime tudi pri prvih treh knjigah, ki jih je avtorica sicer izdala še z imenom in s priimkom. Od izida njene prve avtorske slikanice z naslovom *Male živali* namreč avtorica pri vseh svojih delih uporablja zgolj psevdonim.

² Lila Prap sicer načeloma ne ilustrira knjig drugih avtorjev, izjema sta deli Barbare Jean Hick. Slikanici sta izšli pri znameniti založbi Random House, nato pa še v slovenskem prevodu pri Mladinski knjigi: Barbara Jean Hicks, *I like black and white*, London: Random House, 2005. Ilustrirala L. P.; Barbara Jean Hicks, *I like colours*, London: Random House, 2005. Ilustrirala L. P.; Barbara Jean Hicks, *Všeč mi je črna, všeč mi je bela*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. Prevod in ilustracije L. P.; Barbara Jean Hicks, *Všeč so mi*

slikanic. Grafično je oblikovala različne tiskovine za slovenske in mednarodne humanitarne organizacije in kulturne ustanove ali jih opremila z ilustracijami. Sodelovala je pri projektiranju otroške bolnišnice v Wiesbadnu in pri opremljenju različnih javnih prostorov v Celju. S satiričnimi prispevki za odrasle je sodelovala v časopisih in revijah in prirejala tematske razstave v galerijah po Sloveniji. Ilustracije, literarne prispevke in miselne orehe za otroke objavlja v slovenskih otroških revijah, v knjižni obliki je doslej izšlo enajst njenih del za otroke. Napisala je nekaj otroških iger za gledališče, plesni teater in radio.³ Prevodi njenih knjig se uvrščajo med najbolj priljubljena dela za otroke, tako po literarni kot po likovni plati. Njena dela so izšla v več kot tridesetih državah po svetu, avtorske pravice za posamezne ali pa vse slikavnice so namreč kupili založniki v naslednjih državah: Argentina, Avstralija, Avstrija, Bolgarija, Češka, Danska, Francija, Grčija, Hong Kong, Hrvaška, Indonezija, Italija, Izrael, Japonska, Kanada, Kitajska, Koreja, Madžarska, Makedonija, Nemčija, Norveška, Nova Zelandija, Poljska, Romunija, Srbija, Španija, Švica, Tajska, Tajvan, Velika Britanija, Združene države Amerike. Na izborih literarnih strokovnjakov in bralcev ter v literarnih revijah v tujini in v Sloveniji je bila večkrat izbrana za najuspešnejšo ustvarjalko.⁴ Njene ilustracije so bile razstavljene v prestižnih galerijah doma in po svetu.⁵ Za svoje ustvarjanje na

barve, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. Prevod in ilustracije L. P.

³ Izvedene gledališke predstave, lutkovne igrice, plesne predstave in lutkovne igrice Lile Prap: *Zaljubljeni čarovnik*, gledališka predstava, v sodelovanju s PGD Nova Gorica, 1995. *Kosmata žaba*, muzikal, plesni atelje Sava, Žalec, 1997, gledališče Toneta Čufarja, Jesenice, 1997. *Male živali*, plesna predstava, otroško plesno gledališče Harlekin, Celje, 2000. *Kosmata žaba*, radijska igra, RTV Ljubljana, 2000. *Zaljubljeni čarovnik*, gledališka predstava, Gledališče Ptuj, 2001. *Zakaj?*, lutkovna igrica, Lutkovno gledališče Ljubljana, 2003.

⁴ Selekcije, priznanja in nagrade (podatki do konca leta 2006): leta 1995 tretja nagrada – bronasti Aritas za likovno satiro. Leta 1999 priznanje Hinka Smrekarja za ilustracijo. Leta 2000 finale nagrade za otroško književnost Večernica. Leta 2001 nominacija Aritas za likovno satiro. Levstikova nagrada. *Whiteraven Special Mention*. Leta 2002 Najlepša knjiga; nagrada za najlepšo slovensko otroško knjigo na knjižnem sejmu v Ljubljani. *IBBY Honour List*; mednarodno priznanje za ilustracijo, Basel, Švica. Leta 2003 bronasti grb občine Celje. Leta 2004 *Eule des Monats September Deutschen Akademie für Kinder- und Jugendliteratur, Volkach* (knjiga meseca). *Die Kinder und Jugendbuchliste – Herbst 2004*, Radio Bremen/SR (knjiga jeseni). Leta 2005 *Les selections du Comite de lecture, Academie de creteille – mai* (izbor 6 knjig iz produkcije), *Prix gayant – categorie 1. Whiteraven Special Mention. Une sélection d'albums à destination des jeunes lecteurs de la moyenne section de maternelle au C.P. / C.E.1.* (izbor petih knjig za finale) *Douai. Selection de livres 2005 – cycle 1, Le festival du livre Cherbourg-Octeville* (izbor sedmih knjig iz letne produkcije). *Selection de lecture blaye – intermediaire 2005, Bordeaux*, (selekcija petih knjig iz letne produkcije). Nagrada za izvorno slovensko slikanico 2005. *Insects – Spider-Family – Nursery Rhyme, Special Mention 2005*. Nominacija za *Deutsche Jugendliteraturpreis*. Leta 2006 nominacija za nagrado Astrid Lindgren. Nominacija za Andersenovo nagrado. Nominacija za nagrado za izvorno slovensko slikanico. *Oppenheim Toy Portfolio Gold Award*. Nominacija za *Washington Children's Choice Picture Book Award*. Leta 2007 nominacija za nagrado Astrid Lindgren.

⁵ Razstave (podatki do konca leta 2006): (a) samostojne razstave – ilustracije: leta 1997: Otroški oddelek knjižnice Celje. Leta 1998: Glinškova ploščad, Ljubljana. Leta 1999: *Freske*, knjižnica Mezzago pri Milanu. Leta 2001: *Male živali*, galerija Sončnica, Ljubljana. Leta 2003: Razstava v več oddelkih Mariborske knjižnice. Leta 2004: Klinični center, Ljubljana; Galerija Sončnica, Ljubljana. Leta 2005: Knjižnica Velenje; Knjižnica Sežana; Galerija Društva likovnih umetnikov Maribor. Leta 2006: Galerija likovnih del mladih, Celje; Atelje Milač, Celje. (b) skupinske razstave – ilustracije: Leta 1998: *Mednarodna razstava izbranih ilustratorjev*, Bologna, Itabashi Art Museum, Tokyo. Leta 1999: *Bienale slovenske*

področju karikature, literature, ilustriranja in oblikovanja je dobila več nagrad in priznanj. Živi in ustvarja v Šmarjeti pri Celju.

2 Analiza književnih del Lile Prap

2.1 Zgodbe in nezgodbe (1993) so prva knjižna izdaja Lile Prap. Gre za ilustrirano knjigo, v kateri je avtorica ustvarila predvsem nonsensna besedila in se na najrazličnejše načine poigrala z besedami. Ilustracije za zbirko je prispeval avtoričin mož, Bori Zupančič. Zbirka ima dva dela, in sicer so v prvem delu zbrane kratke zgodbe, drugi del pa je upoveden v pesniški formi. Vsaka zgodba ali pesem se poigrava vsaj z eno glasoslovno, oblikoslovno ali skladenjsko prvino, ki jo avtorica namerno krši. V kratkih zgodbah uporablja Lila Prap predvsem hiperbolična pretiravanja (npr. *Zgodba o običajnem človeku*, *Zgodba o zahtevni zgodbi*, *Zgodba brez repa in glave*, *O dečku, ki se ni hotel učiti*, *Zgodba o geniju ...*), ta mestoma pripeljejo do smešenja (oz. postanejo temeljni element humorja) in »preobraženja literarnih vrst« (Saksida 2001: 436), kot se zgodi v zgodbi *Babica pripoveduje*, saj se zaradi kopičenja ukazov začnejo pravljicična pravila (po zgledu ljudske pravljice: tipičen začetek, pravljicični literarni liki, ljudska števila ...) v zgodbi spreminjati v humoresko. Nekaj zgodb izrablja različne fonološke kombinacije, kjer avtorica z odvzemanjem in dodajanjem fonemov vzpostavlja nove pomenske strukture besed (npr. *Helena z Lenarta*: »V LENArtu je živela deklica HeLENA, ki je bila grozno

ilustracije, Cankarjev dom, Ljubljana. Leta 2000: *Mednarodna razstava izbranih ilustratorjev*, Bologna, Itabashi Art Museum, Tokyo; *Vzhodnoevropski ilustratorji 1980–2000*, Bolzano. Leta 2001: *Galerija izvornih ilustracij mladinskih del*, stalna razstava, Šentrupert; *Bienale evropske ilustracije*, muzej Hiroko Mori & Stasy, Otaru, Japonska; *Mednarodni bienale ilustracije*, Bratislava. Leta 2002: *Bienale slovenske ilustracije*, Cankarjev dom, Ljubljana; *A Trip Around the World*, izbor 10 ilustratorjev z razstave ilustratorjev v Bologni, Art Institute of Chicago, ZDA. Leta 2003: *Mednarodni bienale ilustracije*, Bratislava; *Motiv medveda v slovenski ilustraciji*, galerija Sončnica, Ljubljana; *Pregledna razstava*, Knjižnica Glinškova ploščad, Ljubljana. Leta 2004: *BIB Japan*, izbrani ilustratorji z bienala v Bratislavi, Urawa Art Museum, Tokyo, Japonska. Leta 2005: *Mednarodni bienale ilustracije*, Bratislava; *Hiša umetnosti in otrok*, Ljubljana; *Piccoli editori per piccoli lettori*, Italija; *Illustrarte*, razstava 50 izbranih ilustratorjev z vsega sveta, Portugalska, Francija. Leta 2006: *Hiša umetnosti in otrok*, Ljubljana; *Bienale ilustracije*, Zagreb; *Mesto žensk*, Ljubljana; *Bienale slovenske ilustracije*, Ljubljana. (c) samostojne razstave - slikarstvo, satira: Leta 1986: *Denar, sveta vladar*, Kljub, Celje. Leta 1988: *Face*, Kljub, Celje. Leta 1994: *Fanči – la femme fatale*, Kljub, Celje; *Architectura domestica*, Muzej sodobne zgodovine, Celje. Leta 1996: *Jakopičev paviljon*, Ljubljana. Leta 2005: Fakulteta za arhitekturo, Yazd, Iran. (č) skupinske razstave – slikarstvo, satira: Leta 1995: *Aritas*, slovenski trienale satire in humorja, Kulturni dom Šmarje; Cankarjev dom Ljubljana. Leta 1996: *Štiri strani neba*, galerija Škuc, Ljubljana; *Cash and carry*, galerija Škuc, Ljubljana. Leta 1998: Cankarjev dom Ljubljana. Leta 2001: Cankarjev dom Ljubljana; *Mesto*, Likovni salon Celje; *Vstop prost*, Likovni salon Celje; *Moški*, Galerija sodobne umetnosti Celje; *Slovenski karikaturniki za mir*, Carigrad; *Revizije, slika 70 + 90*, galerija P74, Ljubljana; *Oko in njegova resnica – spektakel in resničnost v slovenski umetnosti 1984–2001*, Moderna galerija, Ljubljana; *Water Bus Stop Work*, slovenska predstavitev na beneškem bienalu, Benetke. Leta 2002: *Nasilje*, kulturni center Srečka Kosoveľa, Sežana; *Kreart*, Loka pri Zidanem Mostu. Leta 2003: *Razstava slikarjev pobratenih mest s področja bivše Jugoslavije*, Cetinje; *Bienale sodobne umetnosti*, Fortezza di Basso, Firenze. (d) skupinske razstave – oblikovanje: Leta 1990 in 1991: *Letna razstava društva oblikovalcev*, Jakopičev paviljon, Ljubljana. Leta 1992: *Mestna hiša*, Maribor.

LENA.« (Prap 1993: 46.) Dalje še: »ze*LENA*«, »ko*LENA*«, »po*LENA*«, »svi*LENA*« ...), tovrstno poigravanje z besedami imenuje Milan Crnković nonsensna etimologija.⁶ Enak način se pojavlja še v zgodbah *Vse o nosu* (»dobiš *PO NOSU* – škodi *PONOSU*«, »stvar je *ZNOSNA* – če jo delaš *Z NOSOM*«, »stvar pride *DO NOSA* – je *DONOSNA*«, »z *ZANOSOM* – hodiš *ZA NOSOM*«), *Okradeni polž*, kjer naenkrat namesto »polž« na vratih njegove hišice piše »pol« (v zgodbi ne ostane zgolj pri polovici, temveč se nadaljuje z menjavo pomena, npr. »severni *POL*« ...). Saksida (2001: 436) navaja še tri zanimive prvine, ki jih opaža v besedilih Lile Prap: onomatopoietično (primer *Prepir na pašniku*: »ovca vpraša kravo, kaj je, da je tako de*BEE*Ela, ta ji odgovori, da MUUUU*U*li travo, ka*KOKOKOKO* ste tečne, se vmeša kokoš /.../«) in aliteracijsko gradnjo zgradbe (*Pet prijatelj*: »Peter Potokar prireja piknik pri Postojni. Povabi prijatelje /.../«) in poigravanje s stalnimi besednimi zvezami (npr. *Siamska dvojčka*: »Živela sta dvojčka, ki sta bila podobna kot jajce krajcarju. /.../ Bila sta dvojčka sila modra: prvi zaradi modric, drugi pa zato, ker se je vedno packal z modro barvo. /.../ Za zabavo sta skladala: prvi melodije, drugi pa drva v skladovnico ...« (Prap 1993: 9)). Zgodba *Kruti mučitelj in Mihec* je grajena na vizualni podobi, ki vsebuje dve zgodbi: če jo beremo v celoti, opisuje Mihca, prijatelja živali, če pa list preložimo po navodilu, postane Mihec mučitelj živali. V drugem delu, kjer so zbrane pesmi, uporablja avtorica večinoma hiperbole, paralelizme in nonsensna etimologijo. Zbirko zaključuje prozna *Zgodba o žalostni zgodbi*, ki dočaka svoj žalostni konec.

2.2 To je ... (1996) je izšla v knjižni zbirki Čebelica, ki vsebuje petnajst ugank Lile Prap, te pa so popestrane z ilustracijami Jelke Godec Schmidt. Glede na neposreden likovni prikaz rešitve uganke lahko sklepamo, da je slikanica namenjena otrokom v zgodnjem predbralnem obdobju, saj bi bila drugače rešitev bolj skrita. Tematsko gre večinoma za uganke o živalih (osel, krt, mravlja, žaba, piščanec, kača, muha, miš), ena se nanaša na žival in predmet (kukavica), druge so iz nebesnih pojavov (luna, oblak), otrokove predmetne stvarnosti (žoga, fotografija, semafor) in rastlinskega sveta (drevo). Vse uganke so grajene kot kvartine, večinoma imajo zaporedno rimo, rešitev uganke otrok dodaja kot zadnjo besedo v uganki (kitici).

2.3 Resnične pravljice in pripovedke (1999) je zbirka kratkih zgodb, izšla je kot ilustrirana knjiga, ilustrirala jo je avtorica sama, že v naslovu napoveduje nonsensno poigravanje s pomeni besed, kjer pride do pomenskega stika na ravni resnično – izmišljeno. Začetne zgodbe v knjigi (*Kako so nastale pripovedke*, *Zakaj ljudje ne padajo z Zemlje*, *Rojenice*, *Čudežno seme*, *Zakaj osli rečejo IA*, *Okamneli zaklad*, *Velikan Blok*, *Žejni velikan*) so napisane na način razlagalnih (aitioloških) povedk, katerih temeljna tema je »pojasniti to ali ono lastnost v naravi. /.../ Tako so razlagalne

⁶ Milan Crnković se je v članku z naslovom *Nonsensna gramatika in stilistika Zvonimira Baloga* (1980) ukvarjal s hrvaškim avtorjem mladinske književnosti, ki pa v gradnji besedil, kar natančno razkriva Crnkovičeva analiza, uporablja zelo podobne postopke nonsensa, kot ga najdemo v mladinskih besedilih Lile Prap.

povedke nekakšna znanost in pedagogika v okviru slovstvene folklorne« (Stanonik 1999: 297). Lila Prap osredini kot temelj »razlage« eno resnično stvar, npr. dejanski obstoj povedk, silo težnosti, onomatopoetsko izražanje živali, traso avtoceste ipd., pri čemer sledi skozi zgodbo pojasnilo, ki seveda z realnostjo ni povezano. Na primer v zgodbi *Okamneli zaklad*, v kateri je izrečena sodba, da se bodo igrače spremenile v gori, če bosta sinova še naprej rigala in preklinjala, kar se tudi zgodi: »Njuni okamneli gori igrač, ki ju še danes lahko občudujemo, če se iz Kranjske Gore ozremo proti Špiku, pa so ljudje poimenovali RIGLJICA in FRDAMANE POLICE.« (Prap 1999: 25.) Sledijo zgodbe, ki se po svoji strukturi in temi navezujejo na ljudske pravljice (*Tri želje*, *Poroka na dvoru*, *Zaljubljeni čarovnik*, *Kosmata žaba*, *Hudičev vajenec*), sklicujejo se namreč na (čudežno) izpolnjene želje, izbirajo (bogatega) ženina, čaranje, upoštevajo pravljicihna bitja in njihove lastnosti (npr. dobra vila), vendar se glavnemu liku – praviloma na način, da se niti sam ne zaveda posledic – življenje ne izteče v pravljicihno srečen konec (kot v modelu ljudske pravljice): deček dela v tovarni igrač in se z njimi ne igra, ženin ni princ in ni bogat, čarovnik, ki ne zna čarati, z iluzijo pridobi kraljično za ženo, kosmata žaba ugotovi, da je lepo imeti gladko kožo, deček, hudičev vajenec pa se šele na koncu zaveda, da ni igral računalniške igrice. Izjema v knjigi je zgodba *Resnična pravljica*, katere temelj je besedna igra, saj se avtorica skozi vso zgodbo na skladenjski ravni nonsensno poigrava z besednimi zvezami, ki zaradi pomenske različnosti⁷ delujejo komično (npr. *ostareli deček*, *Zgornji Dol*, *vljudno revskniti*, *prijazno zatežiti*, *mali velikan*, *biti divje pomirjen*, *pridni razgrajči*, *ogabno lepo vedenje* ipd.).

2.4 Male živali (1999), ki so tema te avtorske slikanice, ne sodijo med najbolj priljubljene male živali v človeških domovih in njihovi okolici:⁸ glista (»Krista iz okolice Framak«), molj (»Oto iz Borovnice«), pajek (»suha južina Matija«), uš (»Agata iz Rimskih Toplic«), bolha (»gospod Adolf iz Gornjih Laz«), koloradski hrošč (»Herman Ulrik kolorado iz Mozirja«), klop (»Črtomir iz Bovca«), trot (»Lenart iz Medvod«), večča (»Meta«), lesni črv (»mojster Miha«), mravlja (»Pavlja iz Sežane«), izjemi sta pikapolonica (»Pika iz Škofje vasi«) in kresnica (»Lučka z Jesenic«). Avtorica je po zgledu folklorne otroške pesmi prevzela oblikovno nezahtevne (večinoma) štirivrstičnice, izjemoma po dve šestvrstičnici in osemvrstičnici ter eno petvrstičnico, vse pesmi imajo eno samo kitico. Motivno sodijo med živalske pesmi, zanje pa velja – spet kot v folklornem slovstvu – da se »pod živalsko preobleko pogosto skrivajo človeške lastnosti, kolikor ne gre za igrivo pravljicihno« (Stanonik 1999: 171). V skoraj vseh pesmih je rima zaporedna, izrazita je tudi ritmičnost. Temeljni element pesmi je besedna igra z osebnimi in z

⁷ Pri pomenski različnosti v delih Lile Prap lahko ugotovljamo temo »narobe sveta«, hkrati pa tudi posamezne elemente subverzivnosti (npr. kot jih predstavlja Alison Lurie v delu *Don't tell the grown-ups: the subversive power of children's literature*, 1998).

⁸ Tudi v delu *Male živali* je močno prisotna subverzivnost, ki se v analizirani slikanici nanaša predvsem na estetiko grdega. Ta v slovenski mladinski poeziji ni novost, saj je nastajala že v folklornem pesništvu, pozneje pri Borisu A. Novaku, Milanu Deklevi, Andreju Rozmanu Rozi in drugih.

zemljepisnimi lastnimi imeni. Lila Prap ustvari formulo: lastno ime živali + vrsta živali kot priimek + zemljepisno lastno ime resničnega slovenskega kraja + najslabša lastnost živali (skozi to se razvije tema). Tipična pesem je npr. *Družabna dama*, ki je oblikovana kot mali oglas:

Glista Krista iz okolice Frama, / ljubka in družabna dama, / bi rada spoznala čim več otrok, / ki ne perejo sadja / in si ne umivajo rok.

Avtorica upošteva minimalizem tropov in figur ter otrokovo razvojno stopnjo s posnemanjem njegovih intelektualnih zmožnosti (npr. ko pikapolonica Pika šteje marjetke: ena, dve, pet, sedem, tri). V delu se pojavljajo različne besedne igre, te so preproste in otrokom razumljive: branje narobe (npr. *nabicic, insab, cekek*), izločanje dela besede, ki prevzame nov pomen (pikapolonica: polonica + Pika), nagovori, stopnjevanja in inverzije.

2.5 Male živali – doriši in pobarvaj (2000) je pobarvanka, nastala je na podlagi slikanice *Male živali* in vsebuje vse živali, ki jih najdemo že v omenjeni slikanici. Živali so razporejene v istem vrstnem redu, imajo ohranjene enake karakterne značilnosti. Z duhovitimi dvovrstičnicami pa avtorica usmerja mladega naslovnika k dejavnosti (narisati, dorisati, pobarvati), in sicer suha južina Matija: »*Še jaz bi plesal čačača, če mi kdo par nog doda!*« ali polonica Pika: »*Veliko rožic bi imela, da bi jih lahko preštela!*« ali knjižničarka Agata Uš: »*Je med vami kdo, ki zna napisati še kakšen A?*« Torej ne gre za tipično pobarvanko, temveč za spodbujanje spoznavanja literarnih likov, ob katerih otrok s pomočjo usmerjene dejavnosti povezuje jezikovne in likovne prvine.

2.6 Živalske uspavanke (2000) so zbirka štirinajstih izvornih pesmi, ki upovedujejo prav toliko uspavank za živali. Namenjene so živalskim mladičem, da bi lažje zaspali, delna tematska izjema je prva pesem, *Uspavanka za čuke*, kjer gre pravzaprav za budnico, saj so čuki nočne ptice in zvečer pač ne potrebujejo uspavanke. Avtoričino glavno jezikovno stilno sredstvo je tokrat onomatopoiija, saj ob upoštevanju onomatopoetičnega oglašanja posamezne živali nastaja pomen upovedenega, ki zaznamuje tudi karakterne lastnosti živali. Tudi v tej pesniški zbirki gre za živalske pesmi, ki se tematsko dotikajo pesmi življenjskega cikla (kamor v začetek letnega raziskovalci večinoma prištevajo uspavanke) in so znane že iz folklornega slovstva, motiv živalske uspavanke je po svetu precej razširjen, Lili Prap pa je v tej slikanici uspelo vzpostaviti popolno povezanost likovnega in besednega izraza, ker vsak od njiju daje bralcu del vsebinske informacije. Zvočno slikanje s pomočjo onomatopoetskih izrazov izrablja asonanco (npr. v *Uspavanki za kače*: »*Ssspi, ssssinek, ssspi! Sssrebrna /.../«*), rimo, vse vrste iteracij (najpogosteje pa epiforo in geminacijo: npr. v *Mišji uspavanki*: »*/.../ odščipnem grižljaj, / en majhen grižljaj ...«* ali v *Pasji uspavanki*: »*luna, luna, luna, luuuuuuu /.../«*). Zanimivo je tudi zapisano izmenjavanje poudarjenih in nepoudarjenih zlogov brez kakršnega koli besedila v *Uspavanki za ribe*, ki se bere zgolj z odpiranjem ust. Kot posebnost velja omeniti

še *Uspavanko za ovčke*, ki ima krožno zgradbo, torej se tam, kjer se konča, spet ponovno začne. Vse pesmi so grajene na simbiozi žival – Luna oz. v likovnem delu slikanice je Luna narisana tako, kakor avtorica predvideva, da si jo posamezna žival predstavlja: čuk kot njegovo lastno oko, kokoši in piščanci kot jajce na oko, mačke kot klobčič volne, miške kot sir, pes kot luno, ribe kot mehurčke ...

2.7 Zakaj (2002) je slikanica, ob kateri lahko otrok samostojno razvija svoje besedilo, kar je tudi vzrok, da je knjiga tako priljubljena po vsem svetu.⁹ Že na veznem listu nakaže Lila Prap eno izmed možnosti izmišljije: s »križanjem« nastajajo nove živali (nova žival nastane tako, da avtorica nariše polovico ene in polovico druge živali ter jo tako tudi poimenuje): tako nastanejo »žirafoguru«, »mrožpica«, »kamelača«, »levača«, »levorog«, »kačgoru«, »mrožena«, »mrolevž« itd. Avtorica predstavi v knjigi štirinajst živali (hijeno, zebro, kita, nosoroga, kamelo, krokodila, žirafa, kenguruja, nilskega konja, leva, kačo, mroža, opico, slona), vsaka od živali se razteza čez dve strani slikanice. Pri vsaki živali je zastavljeno vprašanje z eno značilnostjo, ki je resnična oz. je za žival tipična in jo vsi otroci poznajo (zakaj se hijene smeji, zakaj so zebre progaste, zakaj kit brizga vodo, zakaj ima nosorog rog na nosu ipd.), nato pa po maniri nonsensa poišče štiri smešne, nemogoče ali kako drugače zabavne odgovore, ki pa delujejo logično prepričljivo:

Zakaj se hijene smeji? Ker niso čisto pri pravi. Ker so otročje. Ne vem. Žgečka jih, ko bose hodijo po travi. (Prap 2002: 9–10.)

Ob desnem robu je pri vsaki živali tudi znanstveno pojasnilo o lastnosti, ki je postavljena v vprašanju, avtorica *pametnih odgovorov* je Jelka Pogačnik. Lila Prap izrablja različne grafične tipe pisav in velike, male tiskane ter pisane grafeme, s čimer nevsiljivo prikaže najrazličnejše pisne možnosti besedila (avtorica izrablja pomembnost nebesednega sporočanja).

2.8 Živalska abeceda (2002) je avtorska slikanica, v kateri so skozi ilustracije živali in besede, ki predstavljajo njihovo onomatopetsko oglašanje, zajete vse črke slovenske abecede. Avtorica v uvodnem navodilu za uporabo slikanice predstavi otrokom, kako je le-ta zgrajena:

Za pomoč pri razpoznavanju črk so na črnih poljih ob robu strani dodane risbice (A kot AVTO, I kot INDIJANEC ...). Na vsaki strani so predstavljene samo črke, ki jih na novo spoznaš. (Prap 2002: 3.)

⁹ Avtorici pišejo otroci, pa tudi vzgojitelji in učitelji iz različnih držav (Lila Prap ureja arhiv odzivov na svoja književna dela), največ iz Združenih držav Amerike, Anglije, Francije in Nemčije, da jim je besedilo knjige zelo všeč, prav posebej so ponosni na svoje lastne izmišljije, ki jih ustvarjajo na podlagi besedila in ilustracij te slikanice. To je tudi slikanica, za katero je bila Lila Prap leta 2004 nagrajena izključno za besedilo (gre za literarni nagradi in ne likovni), in sicer je prejela nagrado nemške akademije za otroško in mladinsko književnost ter nagrado bremenskega radia.

Na prvi in zadnji vezni strani knjige je predstavljena celotna abeceda z grafemi in ilustracijami, ki se začnejo z določeno črko. Živali, ki so s svojim oglašanjem predstavljene v slikanici, so: osel (»IA«), ovčke (»BE«), raca (»GA«), krava (»MU«), čebela (»ZZZ«), kača (»SSS«), ptič 1 (»ČIV«),¹⁰ psa (»HOV«), petelin (»KIKIRIKI«), kokoš (»KOKODAK«) in piščanca (»PI«), muci (»MRNJAV« in »MIJAV«), ptič 2 (»CICIFUJ«), slon (»TU«) in miši (»ŠKRAB«), žabe (ki rečejo »ŽIVALSKAABECEDA«). K prvi ilustraciji sta v črnem okvirčku dodana Indijanček in avto, pri drugi balon in Eskim, pri tretji goba, pri četrti muca in ura ... Otrok s pomočjo nazornih ilustracij spoznava grafeme slovenske abecede, hkrati pa ga avtorica napeljuje na spoznavanje izmišljenih živalskih *jezikov*, npr. »oslovščine«, »petelinščine« ipd. Živalsko abecedo bi smeli uvrstiti med avtorske informativne slikanice s področja jezika, natančneje med *abecedarije*, kakovostno knjiga izstopa zaradi štirih možnih načinov spoznavanja črk: prva varianta je učenje po vizualni metodi (besede, njihova prepoznavnost), druga metoda posega na področje asociacij (grafem, ilustracija), tretja uvaja samostojno prepoznavanje grafemov, četrta pa nebesedno, to je likovno sporočilo (ilustracija).

2.9 Mednarodni živalski slovar (2004) je otroški učbenik o jezikih, strpnosti med narodi in državah sveta. Na veznih listih na začetku in koncu knjige so zbrani vsi onomatopoetski izrazi živali in kako se le-te oglašajo v dvainštiridesetih jezikih po vsem svetu: angleško, waleško, irsko, grško, italijansko, retoromansko, francosko, špansko, katalonsko, portugalsko, romunsko, islandsko, norveško, dansko, švedsko, nizozemsko, afrikansko, nemško, baselsko nemško, latvijsko, poljsko, češko, slovensko, bosansko, srbsko, bolgarsko, rusko, ukrajinsko, mokšensko, estonsko, finsko, madžarsko, romsko, hebrejsko, arabsko, perzijsko, nepalsko, kitajsko, japonsko, tajsko, malajsko in svahili. Avtorica ne razvrsti jezikov po abecednem redu, temveč po jezikovnih skupinah, tako omogoči otrokom nazornejšo primerjavo o podobnosti jezikov med posameznimi jezikovnimi skupinami: bralec zlahka ugotovi, da so onomatopoetski izrazi npr. slovanskih jezikov bolj podobni med seboj kot v primerjavi npr. z ugrofinsko skupino jezikov. Pri vsaki državi je narisana tudi zastava, tako otrok spoznava simbole posameznih držav. Predstavljeno je onomatopoetsko oglašanje oslov, ovc, rac, konjev, čebel, krav, prašičev, mačk, psov, ptičev, petelinov, kokoši, žab, slonov in miši. Bralec spoznava, da se jeziki razlikujejo med seboj in ker so onomatopoetski izrazi del posameznega jezika, se tudi živali v različnih jezikih oglašajo različno. Uvodoma Lila Prap zapiše:

Mislite, da norveška in južnoafriška ovčka razumeta govorico kitajske ovčke? Seveda ne! Brez učenja tujih jezikov ovčke nikoli ne bodo razumele ena druge, kaj šele da bi izmenjale kakšne pomembne misli in dognanja še s kakšnimi drugimi ovčkami. (Prap 2004: 5.)

¹⁰ S *ptič 1* in *ptič 2* sta označeni dve ptici, ki sta po podobi in onomatopoetskem oglašanju različni: v prvem primeru gre za vrabca kot tipičnega predstavnika »slovenskih« ptičev, v drugem primeru gre za sinico.

V knjigi so upoštevane originalne pisave posameznih jezikov, v oklepajih pa je fonetično zapisana izgovorjava.

2.10 1001 pravljica (2005) je »pravljичni labirint«, kot je zapisala avtorica v navodilu za branje, saj vsak bralec lahko vedno znova »sestavi« drugačno zgodbo:¹¹ »Če boste zelo radovedni, boste v knjigi našli mnogo, mnogo, mnogo pravljič, morda celo tisoč in eno.« (Prap 2005: 5.) Slikanico je potrebno brati kot sestavljanjo, saj bralec že na začetnih dveh straneh odbira, katero zgodbo bo bral: o ljubki in prijazni deklici ali o nagajivem in nesramnem dečku. Ob koncu vsake strani, ko bralec prebere zgodbo, sta zastavljeni vprašanji, ki napotita otroka na različne strani nadaljnega branja in s tem na različne dogodke in različne literarne like. Literarni liki so znani, njihove temeljne lastnosti so povzete iz bogate zakladnice ljudskih in klasičnih umetnih pravljič, zato mora otrok najprej poznati le-te, da bi zmožel razumeti pomen sestavljene zgodbe. Posamezni delčki (ena stran slikanice) so napisani tako, da se logično navezujejo drug na drugega, ne glede na zaporedne prebranega besedila. Možnosti sestavljanja zgodb je kar 2⁶⁴ (model tovrstne kombinacije je poznan že iz obdobja orientalske književnosti). Deklica ali deček se srečata s kraljično, čarovnico, palčki, z medvedi, volkom, s pujski ... Ob koncu knjige je na veznem listu narisana načrt (pravljičnega) književnega prostora: babičina hiša, rudnik zlata, gozd hudobnega volka, hišica medvedkov, hišica palčkov grad, ribnik, domovanje treh pujskov, dečkova in dekličina hišica. S poznanimi liki, z ohranjenimi prvotnimi karakteristikami lastnostmi in znanimi književnimi prostori se začne kombinacija dogodkov, ki sledijo tipičnim prvinam ljudske in klasične umetne pravljice: književnega prostora in časa ne moremo natančno določiti, literarni liki so slikani črno-belo, imajo pozitivno ali negativno karakterno lastnost (ta izhaja iz primarnega pravljičnega besedila, npr. *Trije prašički*, *Rdeča kapica*, *Žabji kralj* ...), prisotni so čudeži, metamorfoze, dobro je nagrajeno in zlo kaznovano, pravljice pa se zaključijo s srečnim koncem. Konec zgodbe je, ko bralec izbere črno piko, ki ga ne vodi na naslednjo morebitno stran branja, koncu je vedno dodano navodilo: »Zapri knjigo in poglej na zadnjo stran.« Na zadnji strani je narisana črna luknja, ki, da ne bi bilo otrok strah, »požre vse pravljice, z njihovimi čarovnicami, volkovi in pošastmi vred. Če si jih želiš znova srečati, obrni knjigo in jo odpri na prvi strani. Z veseljem bodo prilezli iz luknje in se ti pridružili pri novi bralni pustolovščini« (Prap 2005: zadnja stran). Čeprav je naslov aluzija za zbirko *Tisoč in ena noč*, pravljice in izbrani pravljični liki niso neposredno povezani z zbirko, metaforično pa je naslov popolnoma upravičen, ker si po zgledu na zbirko *Tisoč in ena noč* otrok gradi zgodbe, okvir katerih predstavlja predznanje o primarnih pravljičnih besedilih.

2.11 Moj očka (2007) je zadnja izmed doslej objavljenih knjig obravnavane avtorice.

¹¹ Tovrsten način sestavljanja zgodb z novimi pomeni najdemo tudi pri drugih avtorjih, npr. v Sloveniji so najbolj znana dela Giannija Rodarija, Raymonda Queneauja in zbirka Časovni stroj, v kateri so objavljena dela različnih avtorjev (Mladinska knjiga).

Avtorska slikanica temelji na odnosu otrok/mladič – njegov oče. Naslovnica ter prva in zadnja pesem (vse ilustrirane) prikazujejo človeka (sina in očeta), vse druge se navezujejo na živalski svet (nosoroga, žirafi, kenguruja, nilska konja, slona, opici, polža, leva, kameleona, hijeni, papigi, sovi, medveda). Vsak mladič v kratki štirivrstičnici poudari tisto očetovo lastnost, ki mu je pri njem najbolj všeč oz. je za neko živalsko vrsto tipična (npr. nosorogova velikost, žirafin dolgi vrat, kengurujevo poskakovanje ipd.). Kar v sedmih primerih se pesmica začne z verzom »*To je moj očka*« in nato predstavi omenjeno lastnost. V uvodni in končni pesmi je lirski subjekt isti deček, ta v prvi pesmi izpove veselje ob igri z očetom, v zadnji pa srečo ob druženju pred spanjem. Živali v pesmih niso poimenovane, otrok šele skozi sliko razbira, za katero živalsko vrsto gre, v slikanici je torej zelo poudarjena plast nebesedne komunikacije. Večina živali je naslikanih brez posebnih dodatkov v ozadju ali pa so ti zelo minimalni (npr. papigi in sovi ždita na veji, nilska konja čofotata v vodi, polža imata v ozadju travnik ipd.). Ob prvi pesmi sta poleg dečka in njegovega očeta naslikana še medvedek in žirafa, vsi liki so antropomorfní (so nasmejani, imajo odprte oči), kar kažejo na razigranost, v zadnji pesmi pa so ob obeh človeških figurah še kenguru, žirafa in medved, vsi imajo zaprte oči, kar kaže na bližnje spanje, kajti tudi sinu in očku se oči že po malem zapirajo. Živali iz pesmi se znajdejo torej tudi v kombinaciji s človeškima likoma, kar lahko nakazuje na dečkove plišaste igrače. Pesmi izražajo globoko vez med otrokom/mladičem in njegovim očetom, zadovoljstvo ob druženju in ljubezen med dvema generacijama. Slikanica spodbuja kakovostno preživljanje skupnega časa otrok/mladičev in očetov/staršev. Štirivrstičnice imajo večinoma pretrgano rimo, besedila pa uporabljajo stripovski način ubeseditve, saj so zapisana v »oblačkih«, le-ti nakazujejo, da je govorec verzov otrok/mladič.

3 Zaključek

Lila Prap je začela svojo ustvarjalno pot za otroke s kratkimi zgodbami in ugankami, večino priznanj in svetovni sloves pa je dosegla z ustvarjanjem avtorskih¹² slikanic:

Pri avtorski slikanici si popolnoma svoboden – lahko se igraš, prilagajaš like tekstu ali obratno. Svoboda pa seveda pomeni tudi to, da si pri celotni izdelavi slikanice odvisen le od sebe in ti nihče ne bo pomagal z novimi besedami ali likovnimi rešitvami, če ti sredi knjige zmanjka »štrene«. (Prap 2004: 48.)

¹² Igor Saksida v članku *Bogastvo poetik in podob* (2000: 58) opozarja na tezo Marjane Kobe, ki leta 1987 zapiše, da na Slovenskem do sredine sedemdesetih let ni bil ustvarjen model avtorske slikanice, ta se namreč razvije šele pozneje, pa še to v zelo omejeni obliki, npr. z nekaterimi deli Boža Kosa, Svetlane Makarovič in Mojce Osojnik. Pripomniti je potrebno, da ob že omenjenih avtorjih ustvarjata kakovostno avtorsko slikanico še Andreja Peklar in Lila Prap. Avtorska slikanica torej nikakor ni oblika knjige, ki bi v slovenskem prostoru nastajala v večjem obsegu, zato pa so stvaritve omenjenih avtorjev toliko pomembnejše.

Slikanico, tudi avtorsko, večina teoretikov označuje kot literarno-likovni monolit ali, kot piše Marjana Kobe (2004:42), da se »sprepletenost likovnega in tekstovnega deleža v novo sozvočno celoto zdi poglavitna značilnost slikanice.« V slikanici pa je – kar označuje že njeno poimenovanje – ilustracija pomembnejša kot v ilustrirani knjigi (kjer je ilustracija le dodatek k besedilu), zato lahko deluje povsem samostojno.¹³

Na vlogo in pomen slikanic v otrokovem predbralnem in začetnem bralnem obdobju opozarjajo psihologija, pedagogika in literarna veda že z rabo mednarodno uveljavljenega strokovnega termina slikaniška starost otroka. (Kobe 2004: 41.)

V slikanicah se avtorica posveča antropomorfnim živalim, izjema je le delo *1001 pravljica*, v kateri nastopajo liki (tudi človeški) iz ljudskih in klasičnih umetnih pravljič. Lila Prap je izbiro svojih književnih likov v intervjuju komentirala takole: »Živali so poleg otrok še edina živa bitja, ki niso pokvarjena, tako kot znajo biti odrasli« (Veler 2002: 11). Njene živali (večinoma) niso personificirane, temveč ostajajo na ravni antropomorfnega, čeprav lahko bralec iz razvoja dogodkov pogosto sklepa na človeške lastnosti. Avtorica upodablja poenostavljene tipizirane, celo shematizirane like, ohranja naravne barvne odtenke (npr. vse živali so upodobljene takšne, kot so v naravnem okolju), zato so liki takoj prepoznavni. Ta značilnost ilustracij Lile Prap nakazuje, da sodijo po modalnosti njene ilustracije med indikativne, saj izražajo ilustracije objektivno resnico, pri čemer je »mimetična upodobitev tista, ki jo lahko razlagamo kot neposreden odsev oziroma posnetek resničnosti« (Nikolajeva 2003: 19). Maruša Avguštin (2004: 45) ugotavlja, da se je Lila Prap »s svojimi ploskovito obravnavanimi živalmi intuitivno približala klinopisom kot nekakšnim znakovnim ponazoritvam za živali. Te so v svoji govorici jasno prepoznavne, oblikovane navadno v črni obrisni risbi in v živih lokalnih barvah ter vključene v barvita ozadja«. Slikanica je sintetični medij, kar pomeni, da »edinstveni značaj slikanice kot umetnostne zvrsti izvira iz dejstva, da je pravzaprav kombinacija dveh ravni komunikacije, verbalne in vizualne« (Nikolajeva 2003: 5), na kar smo opozarjali že pri predstavitvi posameznih slikanic.¹⁴ Slikanice Lile Prap se po teoriji Marije Nikolajeve uvrščajo deloma med simetrične, večinoma pa med

¹³ Enako velja tudi za že omenjeni slikanici Barbare Jean Hicks, za kateri je Lila Prap ustvarila le ilustracije (*Všeč mi je črna, všeč mi je bela; Všeč so mi barve*).

¹⁴ Marija Nikolajeva je v študiji z naslovom *Verbalno in vizualno: slikanica kot medij* (2003) navedla pomembna teoretična spoznanja ob obravnavi svetovno znanih slikanic, ki vsebujejo prozna besedila. Izhajajoč iz tega dejstva je potrebna velika mera previdnosti pri predstavitvi avtorskih slikanic Lile Prap, ki vsebujejo večinoma (izjema je slikanica *1001 pravljica*) poezijo. Nekaterih kategorij, npr. prizorišča, časa in gibanja, delno pa tudi modalnosti, pri slikanicah Lile Prap ne moremo izluščiti, ker zaradi druge zvrsti niso prisotne. Za vse vrste slikanic pa se zdi posebej pomembno spoznanje Marije Nikolajeve o interakciji med besedo in sliko, ki posledično omogoča več vrst komunikacije med bralcem in ilustracijo (simetrična, komplementarna, stopnjevana interakcija). Obširnejšo razpravo o slikanicah najdemo v študiji Marije Nikolajeve in Carole Scott z naslovom *How picturebook work*, (2001), vendar se je zdelo smiselno citirati že prevedene terminološke rešitve iz navedenega članka, da ne bi prihajalo do podvajanja izrazoslovja pri prevajanju.

komplementarne interakcije: v prvo skupino sodijo slikanice, v katerih besede in slike pripovedujejo isto zgodbo, v drugo pa tiste slikanice, kjer si besede in slike medsebojno zamenjujejo vrzeli. Pravzaprav imajo vse slikanice Lile Prap simetrično interakcijo, saj se avtorica trudi, da z besedo in ilustracijo (včasih celo na različne načine, kot je to primer v *Živalski abecedi*, kjer isto temo, v konkretnem primeru je to spoznavanje črk, ponazori na tri načine) ponazarja isti zastavljeni problem. Komplementarne pa so njene slikanice pravzaprav na dva načina: v nadgradnji oz. podrobnejši bralčevi pozornosti (npr. pri vsaki ilustraciji Lune v slikanici *Živalske uspavanke*, je le-ta upodobljena na način, ki naj bi bil najbližje obravnavani živali: pri mačkah kot klobčič volne, pri sovah kot njihove velike oči, pri miših kot košček sira, pri ribah kot zračni mehurčki ...) ali pa sta besedilo in ilustracija že zasnovana komplementarno (npr. v slikanici *Moj očka* iz ilustracije razberemo, kateri mladič govori o svojem očku, kar v besedilu ni povedano). Nikolajeva (2003: 13) ugotavlja, da imajo »slikanice na voljo še eno zelo uporabno in posebno izrazno sredstvo, in to je povečava. Začuda se je poslužujejo le redki avtorji.« Slednja trditev nikakor ne velja za Lilo Prap, ki se zanimivosti in prednosti povečave še kako zaveda. Med vsemi njenimi slikanicami pride povečava najbolj do izraza v delu *Male živali*. V naravi so izbrane živali precej majhne, če že ne kar mikroskopske (bolha, glista, kresnica, molj, trot, uš ipd.), v slikanici pa zavzemajo precejšen del strani, kar pripelje do poglobitve prednosti povečave, in sicer da »bralcem oziroma gledalcem omogoča intimen stik z junaki, kot da bi se pogovarjali z njimi« (Nikolajeva 2003: 13).

Posebej velja izpostaviti, da je Lila Prap v začetku leta 2007 pripravila razstavo (soavtorica razstave s kustosom mag. Tonetom Kregarjem; razstava bo odprta približno eno leto) o otroških knjigah in bralni znački, ki je na ogled v Hermanovem brlogu v Muzeju novejši zgodovine v Celju. Ob tej priložnosti je avtorica izdelala katalog *Če ne bomo brali, bo volk pojedel Rdečo kapico!*, ki ni zgolj vodnik po razstavi, temveč tudi kratka zgodovina razvoja pisav, papirja, tiska in (mladinske) književnosti, hkrati pa je v njem precej miselnih orehov za otroke različnih starosti.

Lila Prap se je v začetni fazi ustvarjanja za otroke ukvarjala predvsem z jezikom oz. besedno igro kot posebno razsežnostjo nonsensa, z avtorskimi slikanicami pa je ustvarila povsem samosvojo poetiko prepleta ter dopolnjevanja besedila in knjižne ilustracije. Tako kot Crnković zapiše za kvaliteto otroške književnosti Zvonimira Baloga in za njegov prepoznaten vpliv na sodobnike, da je »otroško pesništvo, ako uporabimo eno izmed njegovih (pri tem misli seveda na Baloga, op. p.) skovank, malce »baloglljivo« (balogasto)« (Crnković 1980: 46), postajajo posebnosti avtorske slikanice Lile Prap, predvsem pa njen prepoznaten slog, že kar »prapljive«.

Literatura

- Avguštin, Maruša, 2004: O slovenski slikanici. *Otrok in knjiga* 59. 42–47.
- Crnković, Milan, 1980: Nonsensna gramatika in stilistika Zvonimira Baloga. *Otrok in knjiga* 10. 4352.
- Kobe, Marjana, 2004: Uvodna beseda o slikanici. *Otrok in knjiga* 59. 41–42.
- Lurie, Alison, 1998: *Don't tell the grown-ups: the subversive power of children's literature*. Boston: Black Bay Book.
- Nikolajeva, Maria, 2003: Verbalno in vizualno: slikanica kot medij. *Otrok in knjiga* 58. 5–26.
- Prap, Lila, 2004: Avtorska slikanica. *Otrok in knjiga* 59. 47–49.
- Prap, Lila, 2007: *Če ne bomo brali, bo volk pojedel Rdečo kapico! : otroške knjige skozi čas in zgodovino Bralne značke*. Celje: Muzej novejšje zgodovine.
- Saksida, Igor, 2000: Bogastvo poetik in podob. Ranka Javor (ur.): *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba. 53–69.
- Saksida, Igor, 2001: Mladinska književnost. Jože Pogačnik (ur.): *Slovenska književnost III*. 403–468.
- Stanonik, Marija, 1999: *Slovenska slovstvena folklor*. Ljubljana: DZS (Zbirka Klasje).
- Veler, Alenka, 2002: Lilijana Praprotnik Zupančič. *Ciciban za starše*. Junij. 11.

Viri

Navedeni v bibliografiji.

Priloga 1

Bibliografija Lile Prap¹⁵

- 1993:
– *Zgodbe in nezgodbe*. Ljubljana: DZS (Zbirka Zapik; št. 4). Ilustriral Bori Zupančič.
- 1996:
– *To je ...* Ljubljana: Mladinska knjiga (Knjižnica Čebelica; 365).

¹⁵ Bibliografijo je uredila avtorica prispevka.

1999:

- *Resnične pravljice in pripovedke*. Ljubljana: Mladika (Knjižna zbirka Trepetlika; št. 28). Besedilo in ilustracije L. P.,
- *Male živali*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Žlabudron). Besedilo in ilustracije L. P. Ponatis leta 2006.

2000:

- *Male živali – doriši in pobarvaj*. Ljubljana: Mladinska knjiga. Besedilo in ilustracije L. P.,
- *Živalske uspavanke*. Ljubljana: Mladinska knjiga. Besedilo in ilustracije L. P. Ponatis leta 2005. Leta 2000 sta izšla tudi zvočni CD in zvočna kaseta z istim naslovom, izdala Mladinska knjiga.

2002:

- *Zakaj*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Žlabudron). Besedilo in ilustracije L. P. Leta 2005 je izšel zvočni CD z istim naslovom, izdala Mladinska knjiga,
- *Živalska abeceda*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Žlabudron). Besedilo in ilustracije L. P.

2004:

- *Mednarodni živalski slovar*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Žlabudron). Besedilo in ilustracije L. P. Ponatis 2005.

2005:

- *1001 pravljica*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Žlabudron). Besedilo in ilustracije L. P.

2007:

- *Moj očka*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Žlabudron). Besedilo in ilustracije L. P.